

Нові книги наших земляків

НОВА, друга за чергою, книга нашого письменника-земляка Володимира Шкурупія «Осінь горішина» (Київ, «Радянський письменник», 1990, с. 316, ц. 1 крб. 40 коп) густо населена героями, жителями села — працівниками ферм і полів, бригадирами і головами колгоспів, уповноваженими району. І найбільше уваги серед усіх — жінкам з незвичайною, часто трагічною долею.

Повість «Чи я в лузі не калина» (в книзі 2 повісті, 16 оповідань) — чи не найфундаментальніший художній твір. Тут йдеться про важке, нужденне життя українського села в вікопсних тридцятих і сорококових роках, зокрема про 37-й і 47-й. Ось картина 33-го року, коли від голоду масово вмирали люди. Читаєш — і волосся стає дибом: «Винесли дядька Саву такого худого, як лозина висушена, гоїднували, щоб кинути в бричку, а він кволо обзивається: «Хлопці, а ж іще живий». Але вони ніби як і не чули. Вкинули, тільки гупнуло, на тих, хто вже захолюли: «Лежи вже. Живий чи не живий, а все одно хана. А нам узавтрі менше роботи».

Ну, що тут скажеш? Нема ні слів, ні сили коментувати таку картину. До глибини душі хвилюють епізоди про жорстокість і немилосердність у покрані офіційними властями багатодітних жінок. Ось картина повнозного 47-го року. Уповноважений з району і місцевий об'єдчик Матвій Загайко зустріли колгоспницю Гальку Пазючку, кстра поверталася з поля після роботи додому, несучи за пазухою три бурячки. Не посоромилася лізти в пазуху, знайшли бурячки й склали акта. Жінка стає на коліна перел

місцевого не надіється) і, плачучи, каже: «Дітям не сла. В мене ж їх четверко Бурячка спекти хотіла. Голоднісінькі сидять, хлібця просять, а його нема. Усе забрали, все вивезли. Господи милосердний, усе літо продубарила, а нічого не заробила. Людяно добра, дітям, не со бл...».

Не простили, не поми-

людьми роботячими глумився, бо владу ото таку дали пройдисвіту».

Надсвого запам'ятаються читачам герої повісті Лісавета Полотайчиха та Вустя Солопійчиха — жінки з нещасливою долею, районний бюрократ Миркін, самовбивця комуніст Кирило Черний...

Дуже зворушливе оповідання «Прилітала сой-

і холодній хаті її чоловік Микола, який утратив на війні ноги й руки?».

Герої книги, як правило, люди совісні, порядні, надійні. Якщо працювати, то тільки з повною віддачею (герої оповідання «Не переважив» Дмитро Коляка «в роботі скажений і майстер на всі руки», така ж і Овдошка з однойменного оповідання), якщо любити, то тільки раз, але вірно й навечно («Явори

не вмють хазайнувати, дбати про громадське та й про кожну особу зокрема.

Автор дуже добре знає життя й побут села, психологію його жителів. У селі йому все знайоме до найдрібніших деталей. Він ніби стоючий, усе бачить: «І дорогу, розбиту трактором так, що навіть під тинами люди ледве витягують ноги», і «корови худі — ребра світяться, по вуха в кізяхах». «І хто як одягнений, і хто до кого не так, як усі, всміхається», як «сонце заходить і журливо-спокійним зором торкається посріплого тину». І як «місяць ріжечком скрадно заглядає в вікно» — все, все йому, сільському жителю й колгоспному пацієнту, видно.

Слід сказати окремо про мову книги — вона загальною щиро українська, з явними полтавськими діалектами. В мові героїв книги часто зустрічаються слова з традиційними для полтавців суфіксами, що надають словам пестливого зменшувального відтінку в значенні (олійка, борошенце, качечки, повіточка, бурячок, кровиночка, хусточка, золотенький, діточка), а деякі вжиті в книзі слова, характерні тільки для жителів Решетилівки й навколишніх сіл (ось, осьдечки, йїжетибо, розсточортів, озійка, невтьопний, капець, пройда, конати план).

Здається, неважко помітити, що В. Шкурупій, як свого часу Григорій Тютюнник, з білдою в серці констатує: село вироджується, йому треба допомогти, йому треба віддати борги, які позичали впродовж десяти років. Село годує весь світ. Добробут усього людства залежить від добробуту села.

О. КУЗЬМЕНКО,

учитель української мови і літератури, наш поштовий кореспондент.

З БОЛЕМ ПРО ДОЛЮ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА

лували. Іздив голова колгоспу Перепелиця в район, доказував, що Пазючка орденосець, має 4 дітей, чоловік поклав на фронті голову — не допомогло: посадили жінку в тюрму на три роки — по року за кожен буряк. Дітей забрала в патронати, бо родичі відсахнулися від них.

Чи не вперше в літературі радянського часу автор виводить новий тип активіста Гальченка. У нас же було як? Відний — значить повністю наш, усі симпатії йому: брат же по класу. Все вписували бідняку: і днів, і нечесність, і навіть підлість. Автор подає образ бідняка Гальченка по-новому і, розуміється, цілком реально: «Зроду хвоста в його дворіщі не водилося, дерева, ни і тієї не втьопне було посадити. Так і жив на белобені, зачуханий та в латках». А прийшла судна година, то так горлянку дер, що й небо тремтіло. То й двох слів не міг докупити ступити, а то враз верховодою зробився. Зроду в

ка», в центрі якого баба Лукійка, її сумна доля — самотність. Ні биліни, ні родини в неї. Їх і досі в наших селах чималенько, отих одиноких жінок, які так і залишилися неodrуженими, не візнали радости материнства й волнисті сімейного. Автор резонно пояснює становище своєї героїні: «До війни не встигла заміж вийти, все думала, що рано, а у війну не до того було. Після війни ж хлопців мало в село повернулося, чужа земля їх посватала на віки вічні, а ті, що прийшли, так задивлялися на молодших, бо вона таки підстаркувата стала...».

Серед оповідань заслуговують на особливу увагу «Крюк пам'яті» (оповідь про сталінщину, про безпідставно репресоване подружжя решетилівців). А ось оповідання «Соснова гілочка». Хіба можна спокійно читати рядки про те, як британці колгоспу відбирає у колгоспниці Василю зимою сітку соломи, яку вона несла додому, де жоден обробник у колгоспі

горять». Читачу запам'ятається голова колгоспу Андрій Гнітько («Знамення»), котрий намагався чесно служити людям, та партпарат вів свою лінію: все державі, а не людям, плани перевиконувати будь-якою ціною, бо за це дають ордени й медалі. Не бачачи виходу з становища, Гнітько кінчає життя самогубством. Про душевність та милосердя, про те, чийх батьків ми діти, йдеться в оповіданнях «Перепел у просі», «Жалісник», «Свічка на покутті».

Селянська маса неоднорідна. На жаль, зустрічаються серед неї ті, які через п'янство втрачають не тільки сім'ю, роботу, а й місце проживання, стають своєрідними люмпен-пролетаріями. Таким є Микола Драпатий з оповідання «Прийшлий». Скнарність, жадоба до накопичення грошей і багатства гублять людські душі, а то й життя («Жорна-камені», «Черешенька»).

Зустрічаються в книзі й злодії й чинювники, взагалі нечистоплотні люди, що